

Nils Råss dagbok har blivit bevarad åt eftervärlden och finns nu i Linköpings stadsbibliotek.

Ytterligare en dagbok från Napoleonkrigen

I ÖGF-Lövet nr 69 berättade vi om livgrenadjären Carl Farmans dagbok 1806-1807, som finns på Kisa bibliotek. I dagboken beskriver Farman bland annat, hur svenskarna retirerade från Lübeck för att undkomma fienden, och att hans kompani inte fick plats på båtarna utan snabbt måste marschera landsvägen de två milen fram till Travemünde.

Det blev Farmans och hans kompanikamraters räddning. Truppstyrkan på båtarna, som uppgick till drygt tusentalet man, togs till fånga. Bland dem befann sig korpralen Nils Råss vid Ydre kompani. Hans dagbok finns på Linköpings stadsbibliotek. Råss har inte skrivit så utförligt som Farman, men hans noteringar utgör en värdefull komplettering.

Nils Råss föddes 1753 i Kråkshult socken. Han antogs som soldat 1774 och gifte sig samma år med den 16 år äldre änkan Brita Nilsson från Svinhult socken, och där bosatte de sig. De fick två söner och en dotter. År 1790 fick Nils Råss befördrad till korpral.

Den 9 september 1805 bröt den då

51-åriga korpralen Nils Råss upp från sitt hemvist i Råshemmet, och infann sig den 11 september på Ånersbored, där kompaniet samlades för avfärd mot Tyskland. Resan inleddes samma dag, och den 14 september ankom de till Karlskrona. Någon dag senare gick man ombord på "Lineskeppet Adolp Fredric" men blev kvarliggande till den 21 september, då seglatsen inleddes mot Rügen och vidare destination Stralsund.

Excercis och vakthållning

Till att börja med blev det excercis och vaktjänstgöring. Den 5 oktober marscherade man mot den preussiska gränsen för utsättning av posteringar och fältvakter och återvändande till Stralsund den 11 oktober.

Den 24 oktober marscherade man iväg från Stralsund mot Lüneburg med omnejd och verkar ha återvänt till Stralsund i april månad. Under sommaren finns noterat, att man marscherat till Greifswald och paraderat för konungen, men för övrigt tycks det inte ha hänt så mycket.

Den 6 september 1806 skedde av-

marsch från Stralsund med i stort sett samma färdväg som Carl Farman beskrivit. Den 3 november var man på reträtt i Lübeck, och Råss hörde till dem som den 5 november gick ombord på fartyg.

Råss berättar i sin dagbok, att de den 6 november på morgonen blev attackerade av såväl preussiska som franska trupper. Han har inte berättat hur själva tillfångatagandet gick till, men att de i fransk fångenskap marscherade tillbaka till Lübeck den 9 november och blev inkvarterade i stadens domkyrka.

Den 13 november anträdde så den långa marschen via Potsdam, Wittenberg, Leipzig, Erfurt, Frankfurt am Main, Mainz och in i Frankrike. De nattliga inkvarteringarna löstes på olika sätt, exempelvis i kaserner, på slott och i kyrkor. Ibland skedde förläggningen under bar himmel, och då passade många på att rymma. Råss noterade även en del brister i mathållningen.

Tyst om fångenskapen

Den heldragna linjen på kartan visar marschvägen mot Frankrike. Det finns

SIDAN 12

anteckningar om förflyttningar fram till den 22 januari 1807, då de anlände till Donchery strax väster om Sedan, och troligen var det där de sedan kom att vistas under fångenskapen.

Råss har inget noterat om, hur de hade det under de närmast följande åren, men på något sätt torde deras arbetskapacitet ha utnyttjats av fransmännen. Det är först den 14 oktober 1809, som han återupptar anteckningarna, och då hade de lämnat fångenskapen och var på marsch hemåt. Färdvägen gick genom Belgien och vidare via Hamburg. Den prickade linjen på kartan visar återmarschen.

De ankom till Stralsund den 2 april 1810 men där fick man vänta på vind till den 14 april. Den 10 maj 1810 återvände Nils Råss hem efter att ha varit borta närmare fem år. Han erhöll tapperhetsmedalj för sin insats. Efter 44 tjänsteår avled han år 1818. Hustrun avled 1830. Den militära traditionen fördes vidare genom att sönerna blev soldater, och dottern gifte sig med militär anknnytning.

ERIK SÖDERSTRÖM
BERTIL SÖDERGREN

Den heldragna linjen markerar marschvägen mot fångenskapen i Frankrike, den streckade visar den sträcka som soldaterna gick på vägen hem.